

Вики-библиотекар, пројекат за обуку библиотекара и студената за рад на Википедији

УДК 023-051: [030:004.738.5

САЖЕТАК: Вики-библиотекар је вишегодишњи пројекат обуке библиотекара и студената библиотекарства и информатике за коришћење вики алата укључујући писање чланака на Википедији. Пројекат постоји од почетка 2015. године, реализује га Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“ уз логистичку и финансијску подршку Викимедије Србије. Сегмент пројекта који се бави обуком библиотекара званично је акредитован. Пројекат се проширио и на рад са студентима, као и рад са библиотекарицама изван самих обука кроз уређивачке маратоне, дигитализацију садржаја, учешће у другим вики активностима као што су 1Lib1Ref, Википедијанац стажиста. Активности пројекта су представљене на неколико конференција и парцијално у неколико публикација. Овим пројектом постиже се са једне стране боље упућивање библиотекара у информатичке могућности вики софтвера и начине како да своја знања што боље представе у дигиталном вики окружењу, док се са друге стране овим активностима значајно се повећавају текстуални ресурси Википедије на српском језику и њихов квалитет.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: Википедија, обука библиотекара, Википедија у образовању, референце на Википедији

РАД ПРИМЉЕН: 30. мај 2021.

РАД ПРИХВАЋЕН: 19. јули 2021.

Ђорђе Стакић
djordje.stakic@ekof.bg.ac.rs
Универзитет у Београду
Економски факултет
Београд, Србија

Александра Поповић
popovic@unilib.rs
Оја Кринуловић
okrinulovic@unilib.rs
Универзитетска библиотека
„Светозар Марковић“
Београд, Србија

1. Увод

У ери када је интернет постао главни медиј који повезује све тачке света у реалном времену, онлајн енциклопедија Википедија¹ се јавља као незаобилазан информатички ресурс који тежи да на једном месту прикупи и учини доступним што већу количину знања насталог доприносом што већег броја људи. Идући у корак са тим трендом библиотекарски осавременују свој рад и приступ изворима информација и корисницима. На тај начин као израз спремности да се нађе најбољи пут који обједињује Википедију и библиотекаре настао је пројекат Вики-библиотекар у организацији Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић“ из Београда и Викимедије Србије.² Овај пројекат током више година свог рада изнедрио је велики број обучених библиотекара и студената библиотекарства за рад на Википедији, а резултовао је бројним написаним и допуњеним чланцима, постављеним референцама, креираним и дигитализованим фотографијама, скенираним старим књигама.

Већ од првих година постојања Википедије поставило се питање о односу библиотекара према Википедији. Према истраживању (Luyt et al. 2010) тај став је већином био позитиван. Према (Snyder 2013) библиотекарски имају већу свест о негативним него о позитивним странама Википедије, па је зато више користе у личне сврхе него за истраживање или помоћ корисницима. У истраживању (Vetter 2014) описано је како су студенти композиције на Универзитету у Охају користећи посебне збирке библиотеке креирали чланке за Википедију чиме се повећала мотивација студената и свест јавности о библиотечким ресурсима. У прегледном раду (Okoli et al. 2014) анализира се 99 научних радова који се у некој мери баве Википедијом и разматра се однос тих радова према читаоцима Википедије. У уобичајене кориснике Википедије ту се убрајају истраживачи, библиотекарски и студенти. У (Jemielniak and Aibar 2016) анализирају се перцепција и резерве академске заједнице према Википедији при чему се наводе могући сценарији мирног суживота. У раду (Faletar Tanacković, Đurđević, and Badurina 2015) приказано је истраживање на Филозофском факултету у Осиеку о искуствима и ставовима студената и наставника о употреби Википедије у универзитетском окружењу. Ту се показало да студенти

1. Википедија на енглеском језику, Википедија на српском језику, датум приступа 1. јул 2021.

2. Викимедија Србије, датум приступа 1. јул 2021.

имају позитивније мишљење о Википедији од наставника, као и да 19,8% наставника изричито забрањује коришћење Википедије студентима.

Занимљиву студију о цитираности чланака на Википедији у научним радовима и монографијама доноси (Kousha and Thelwall 2017). Узорак је имао 302328 научних радова и 18735 монографија индексираних у Скопусу³ у периоду од 2005. до 2012. године. Свега 5% научних радова међу својим референцама је имало чланак са Википедије, док је код монографија тај удео био 33%. У прегледним радовима тај удео је 8%. То говори о већој прихваћености Википедије као извора при писању књига него што је то случај код научних радова.

Према истраживању (Lewoniewski, Węcel, and Abramowicz 2017) на 7 већих Википедија (по броју чланака) и преко 10 милиона њихових чланака показало се да се значајан број референци понавља на више Википедија. Тако су највећи број заједничких референци имале енглеска и немачка Википедија, 345202, што је и разумљиво јер се ради о највећим енциклопедијама из тог скупа. Ако се у разматрање узму чланци који су присутни на бар 5 Википедија онда је највећи број заједничких референци на том скупу био између енглеске и руске Википедије. Према истраживању (Singh, West, and Colavizza 2021) на узорку од 29,3 милиона цитирања из 6,1 милиона чланака Википедије на енглеском језику установљено је да 6,7% чланака са Википедије цитира бар један рад из часописа са придруженим DOI,⁴ док је на Википедији цитирано око 2% укупних чланака који су индексирани у Web of Science⁵ и имају DOI. Истраживање (Pooladian and Borrego 2017) указује на недостатак стандардизације код навођења референци на Википедији где често недостају подаци или се наилази на грешке. У том истраживању установљено је да је свега 3% научних чланака из информатичких и библиотечких наука објављених у периоду 2001-2010 цитирано на Википедији до краја 2016. године. Узорак је обухватао 26542 научна рада из категорије „Information Science and Library Sciences“ индексираних у Web of Science.

3. Скопус (Scopus) је научна цитатна база која постоји од 2004. године, Scopus, датум приступа 1. јул 2021.

4. DOI је скраћеница од енглеског назива „Digital object identifier“ (идентификатор дигиталних објеката), користи се за јединствену идентификацију научних радова и других дигиталних ресурса; DOI, датум приступа 1. јул 2021.

5. Web of Science је водећа научна цитатна база; Web of Science, датум приступа 1. јул 2021.

2. Контекст настанка пројекта

Викимедија Србије основана је 3. децембра 2005. године као локални огранак Задужбине Викимедије.⁶ Њене активности су у великој мери окренуте сарадњи са образовним установама, у почетку сарадњи са факултетима и потом и са средњим школама. Већ у децембру 2005. представљена је у оквиру семинара Катедре за рачунарство и информатику Математичког факултета идеја да се и студенти могу укључити у писање чланака на Википедији. Оснивач и главни промотер ове идеје био је један од аутора овог текста, Ђорђе Стакић. До реализације те идеје је дошло већ наредне школске године када су се два факултета Универзитета у Београду, Факултет за физичку хемију и Филолошки факултет, укључила у образовне активности Викимедије Србије кроз писање чланака на Википедији уместо класичних семинарских радова. Први постављени чланак на Википедији на српском језику насловљен је ЕНИАС⁷ и посвећен је првом дигиталном електронском рачунару. Поставио га је студент Филолошког факултета 18. априла 2007. на предмету Интернет и веб технологије код професорке Цветане Крстев.

У даљем развоју образовног програма Викимедије Србије укључивали су се и други факултети и средње школе. На том развојном путу је априла 2012. формиран Академски одбор Викимедије Србије као група чланова која се фокусира на развијање и реализацију образовних активности повезаних са Википедијом. Детаљније о вики технологији, њеном развоју и значају, као и о пионирским подухватима развоја образовног програма на Википедији може се видети у раду (Stakić 2009). Резултати истраживања ставова студената о употреби Википедије као наставног средства на Педагошком факултету у Врању Универзитета у Нишу представљени су у раду (Stakić et al. 2021). Ово истраживање на узорку од 203 студента показало је да они позитивно оцењују примену Википедије у настави и да радије састављају чланке на Википедији него што пишу класичне семинарске радове.

Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“ у Београду почела је са радом 24. маја 1926. године и данас је са око милион и 700 хиљада публикација једна од највећих научних библиотека у Југоисточној

6. Информације о огранцима, тематским организацијама и корисничким групама Викимедије: [Wikimedia chapters](#), датум приступа 1. јул 2021.

7. [ENIAC](#), датум приступа 1. јул 2021.

Европи. У оквиру библиотеке, почев од 2004. године, реализују се програми за обуку библиотекара који од 2014. године имају званичну акредитацију (Popović, Stolić, and Stanišić 2019). Универзитетска библиотека показује велику спремност и жељу да сарађује са другим организацијама које су посвећене заједничким циљевима. У оквиру таквих сарадњи одржана је трибина „Creative Commons - креативност и друштво знања“ у Универзитетској библиотеци 12. децембра 2013. године у заједничкој организацији Викимедије Србије и Универзитетске библиотеке.⁸ Током трибине су аутори чланка имали своја излагања: „Викимедија Србије и Универзитет у Београду у развоју слободног знања“ (Ђорђе Стакић) којим је представљен образовни програм и рад Академског одбора Викимедије Србије, као и „Creative Commons лиценце и е-тезе Универзитета у Београду“ (Александра Поповић и Драгана Столић). У оквиру трибине се родила идеја о томе да се успостави сарадња Универзитетске библиотеке и Викимедије Србије на подручју образовног програма и да се осмисли програм обуке библиотекара за рад на Википедији.

3. Развијање пројекта Вики-библиотекар

После првих планова и договора Универзитетске библиотеке и Викимедије Србије приступило се реализацији интерне радионице за обуку библиотекара Универзитетске библиотеке који ће представљати језгро учесника будућег пројекта и у највећој мери га касније реализовати. Ова обука одржана је 30. јануара 2014. у просторијама библиотеке. Током лета 2014. је написан предлог пројекта Вики-библиотекар Викимедији Србије која је потом одобрила средства за његову реализацију у оквиру свог годишњег плана за 2015. годину. У приближно исто време пројекат је конкурисао и код Народне библиотеке за акредитовани програм сталног стручног усавршавања библиотекара. Тада су као аутори пројекат поднели Александра Поповић, Оја Кринуловић и Ђорђе Стакић, а као установе Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“ и Математички факултет Универзитета у Београду. Крајем исте године пројекат је званично акредитован за 2015. годину. Касније је пројекат акредитован још три пута, једном на годину дана (2016), затим на период од две године (2017-2018) и потом на период

8. Агенда трибине „Creative Commons - креативност и друштво знања“, датум приступа 30. мај 2021

од три године (2019-2021). Слично је и код Викимедије Србије пројекат одобран за сваку наредну годину почев од 2015. до 2021. године уз одговарајући годишњи буџет којим се покривају трошкови пројекта.

Пред почетак активности, ради боље припреме за почетак пројекта, у децембру 2014. године организован је први једномесечни програм Викимедије Србије „Википедијанац стажиста“ који је реализован у Универзитетској библиотеци. У оквиру програма је ангажована студенткиња Јована Милошевић која је држала радионице за библиотекарe, писала нове чланке, бавила се дигитализацијом и постављала фотографије под слободном лиценцом на Викимедијину оставу.⁹

Од 2015. године почеле су реализације акредитованих радионица за библиотекарe које су спроводили акредитовани предавачи, чланови и реализатори пројекта. Радионице су реализоване као дводневни догађаји од по три сата који према акредитацији укупно носе 6 бодова. Првог дана се реализује обука за рад на Википедији у облику предавања и практичне радионице. Другог дана се пишу и уносе чланци на Википедији на српском језику. Библиотекарe се охрабрују да припреме материјал за чланак, па се онда на лицу места чланци уносе и прилагођавају вики синтакси.¹⁰ Важан део целог процеса писања чланака је навођење референци из релевантних извора што доприноси проверљивости чланака на Википедији, а што је библиотекарима само по себи веома блиско. По завршетку обука сви полазници добијају сертификате, а на Википедији остају резултати у облику написаних чланака. На овај начин сви учесници обуке имају одређену добробит и мотивацију да у пројекту учествују. Будући да су теме слободне, библиотекарe су имали прилику да пишу и о својим библиотекама, знаменитостима из места из којих долазе и о свему другом што је релевантно за Википедију и прелази праг значаја.¹¹ Обогаћени садржај Википедије на српском језику доприноси већој видљивости библиотека у онлајн окружењу, као и уопште већој видљивости библиотекара као

9. Викимедијина остава (енгл. Wikimedia Commons) је репозиторијум медијских датотека под слободним лиценцама; [Wikimedia Commons](#), датум приступа 1. јул 2021.

10. Вики синтакса је начин којим се обележава текст у Медијавики софтверу који се користи на Википедији; [правила форматирања](#), датум приступа 1. јул 2021.

11. Википедија има смернице о значају; [Википедија:Значај](#), датум приступа 1. јул 2021.

занимања. И сами библиотекари на тај начин имају прилику да се међусобно боље упознају, повежу и добију прилику да раде на нечему од ширег значаја.

Осим акредитованих дводневних радионица одржаване су и додатне радионице за обуку заинтересованих библиотекара које су служиле да се неке ствари доуче, провежбају, као и да се напише још већи број чланака. Тако је већ у 2015. години било 7 додатних радионица.

Следећа активност у оквиру пројекта били су Уређивачки маратони. Они су почели као једнодневни догађаји од неколико сати уживо у оквиру којих се окупе заинтересовани учесници - библиотекари који пишу и постављају чланке на Википедију. Искуснији библиотекари помажу почетницима, и уопште учесници једни другима помажу да се снађу око нових и мање познатих ствари. Пошто се активности одвијају у библиотеци, неопходна литература је при руци што олакшава рад на креирању чланака. Током 2015. године су организована три уређивачка maratona под називима „Отворена наука“, „Јован Цвијић: 150 година од рођења“ и „Библиотекари заједно на Википедији“. У 2016. години су организована два тематска уређивачка maratona „Научни часописи у отвореном приступу“ у оквиру којих је било укупно 4 радионице. Тада су позвани библиотекари установа које издају часописе и шире представници научних часописа у отвореном приступу који се издају у Србији. С обзиром да је одзив био неочекивано велики, поновљен је уређивачки maratон и реализовано је више радионица. На тај начин је Википедија постала богатија за шездесетак чланака из ове области, што је значајно допринело да информације о овим часописима постану видљивије и доступније ширем кругу читалаца. Током 2017. године је поновљен уређивачки maratон „Научни часописи у отвореном приступу“ кроз две радионице. Активности су настављене и 2018. године када су била два уређивачка maratona о научним часописима и један под називом „Моја улица“. Будући да је обуку прошао велики број библиотекара из разних градова, овај maratон је имао одзив код многих претходних полазника акредитованих радионица. Из тог разлога он је поновљен и 2019. године два пута.

Почев од 2016. године у оквиру пројекта Вики-библиотекар у Универзитетској библиотеци одржава се и пракса за студенте библиотекарства и информатике Филолошког факултета Универзитета у Београду. Ова пракса је везана за предмет Дигитални текст 2. У оквиру праксе студенти похађају обуке, практичне радионице, пишу чланке и на крају добијају поене који им се рачунају приликом формирања оцене

из предмета Дигитални текст 2. Ово је вишеструко корисно и за саме студенте који, поред обуке повезане са Википедијом и писањем чланака, могу да осете и доживе амбијент једне велике и значајне библиотеке као што је Универзитетска и на тај начин изблиза се упознају са самим радом у библиотеци, са тиме како цео процес изгледа „изнутра“, као и са запосленим библиотекарицама. Ове обуке су углавном вишедневне и резултују новим чланцима на Википедији.

Од 2018. године свим побројаним активностима придружило се и учешће у глобалној кампањи 1Lib1Ref.¹² Циљ ове кампање је да мотивише библиотекаре да дају свој професионални допринос Википедији кроз унос референци у чланке. Сама кампања почиње 15. јануара на рођендан Википедије и траје двадесетак дана. У оквиру ове кампање, поред библиотекара прикључују се и други корисници који желе да уносе референце.

Почетак пандемије у марту 2020. године одразио се и на активности везане за овај пројекат. Више није било могуће уживо одржавати радионице нити за библиотекаре нити за студенте, као што није било могуће уживо одржавати ни уређивачке маратоне. Међутим то није зауставило активности на пројекту који је по својој природи успео да се прилагоди, да значајан део активности реализује онлајн и да на тај начин постигне планиране метрике. Тако је 2020. студентска пракса остварена слањем презентација, брошура и видео материјала уз консултације имејлом, док је 2021. обука студената била онлајн преко Зума,¹³ где су такође накнадне консултације биле имејлом. Током 2020. одржана су три вишедневна онлајн уређивачка маратона: „Српска хумористичко-сатирична периодика 19. и 20. века“, „Моја улица“, „Штампа мога краја“, као и 2021. уређивачки маратон „Књижевност за децу“. Разноврсност ових тема допринела је добром одзиву библиотекара. Током 2020. пажња је посвећена дигитализацији публикација у оквиру пројекта, а током 2020. и 2021. године значајан део активности био је везан за глобалну кампању 1Lib1Ref.

12. Глобална кампања 1Lib1Ref (скраћено од „један библиотекара, једна референца“ на енглеском); [1Lib1Ref](#), датум приступа 1. јул 2021.

13. Зум (енгл. Zoom) је софтвер за видео конференције који је експанзију доживео током пандемије 2020. године; [званична веб страна Zoom](#), датум приступа 1. јул 2021.

4. Постигнути резултати

У оквиру пројекта Вики-библиотекар одржана су три једномесечна програма стажирања, Википедијанац стажиста, и то у децембру 2014, јулу 2016. и марту 2019. године. Прво стажирање резултовало је са 18 нових чланака на Википедији, 102 постављене фотографије и 5 скенираних књига са укупно 4554 стране. Током овог стажирања одржано је и 8 интерних радионица у Универзитетској библиотеци за 10 запослених.¹⁴ Током другог стажирања дигитализовано је 8 књига (2585 страна) и постављено на Викимедијину оставу.¹⁵ Треће стажирање допринело је Википедији са 16 нових, 13 допуњених, 13 сређених чланака, 158 фотографија и 10 књига (2607 страна).¹⁶

Кроз акредитоване радионице Вики-библиотекара прошао је велики број библиотекара из различитих градова Србије. Током 2015. и 2016. године било је по 6 дводневних радионица кроз које је прошло око 70 библиотекара годишње са приближно толико написаних или допуњених чланака. Током 2017. године било је 7 радионица, затим 2018. године — три и током 2019. године четири реализације акредитованог семинара. У Београду је реализовано највише радионица које је похађало преко 100 библиотекара. Осим тога акредитоване радионице су одржане у још 13 градова: Ужице, Нови Сад, Бања Врујци, Чачак, Смедерево, Врање, Ваљево, Лесковац, Обреновац, Топола, Крагујевац, Јагодина и Крушевац. Одржавање радионица Вики-библиотекара по различитим градовима Србије је значајно допринело децентрализацији активности. Кроз сваку од ових радионица ван Београда прошло је од 8 до 19 библиотекара из 3-17 библиотека по радионици. У овим метрикама смо под библиотекарима назвали све библиотечке раднике који су прошли обуке, укључујући, поред библиотекара, и књижничаре. Током 2015-2018 одржане су укупно 22 акредитоване радионице Вики-библиотекара кроз које је прошло укупно 298 полазника (Popović, Stolić, and Stanišić 2019). Током 2019. године обуку је прошло још 42 полазника кроз 4 акредитоване радионице. Када се узму у обзир не само места у којима је семинар гостовао, него уопште одакле су били полазници, долази се до броја од 39 градова и општина у Србији. Полазници семинара су били из разних типова установа што је збирно приказано у Табели 1. Осим званичних радионица Вики-библиотекара било је и додатних радионица

14. *Детаљи стажирања*, датум приступа 1. јул 2021.

15. *Детаљи другог стажирања*, датум приступа 1. јул 2021.

16. *Детаљи трећег стажирања*, датум приступа 1. јул 2021.

за библиотекаре, и то 7 током 2015, 3 током 2016, и по 4 током 2017, 2018. и 2019. године. На свакој од радионица су, осим обука, писани нови и допуњавани постојећи чланци на Википедији. Од 2020. године, као што је већ поменуто у одељку Развијање пројекта Вики-библиотекар, није било радионица уживо због епидемије вируса корона.

<u>Установе</u>	<u>Број</u>
Јавне библиотеке	34
Архиви	2
Музеји	6
Школе	15
Друштва – удружења	11
Високошколске установе	77

Табела 1. Подаци о броју установа које су похађале курс Вики-библиотекар од 2015. до 2021.

Током реализације уређивачких маратона, и у оквиру њих су одржаване радионице и предавања о Википедији уколико је то полазницима било потребно. Било да су уређивачки маратони одржани уживо или само онлајн, њихови резултати су такође обухватили већи број нових и допуњених чланака. Међу најуспешнијим маратонима су били:

- „Библиотекари заједно на Википедији“ из 2015. са 44 нова чланка и 6 допуњених чланака;
- „Научни часописи у отвореном приступу“ који је током 2016. произвео укупно 58 нових чланака и један допуњен чланак, а 2017. године — 25 нових и три допуњена чланка;
- „Моја улица“ током којег је написано 37 нових чланака и допуњен један чланак 2018. године, односно 44 нова чланка 2019. године.

Посебно успешни су били вишедневни онлајн уређивачки маратони из 2020. и 2021. године чије су метрике у броју чланака:

- „Српска хумористичко-сатирична периодика 19. и 20. века“: 71 нови чланак, 5 допуњених чланака;
- „Моја улица“: 59 нових и 5 допуњених чланака;
- „Штампа мога краја“: 91 нови чланак, 6 допуњених чланака;
- „Књижевност за децу“: 76 нових и 12 допуњених чланака.

Неки од наведених maratona су имали значајан допринос у постављању слободних датотека на Викимедијину оставу. Ту су се посебно истакла три уређивачка maratona из 2020. године када је укупно постављено око 800 датотека.¹⁷

Током студентске праксе 2016–2021. године обуку Вики-библиотекара је укупно похађало 143 студента и као резултат је у просеку добијено између 20 и 30 чланака годишње, укључујући значајан број постављених слободних датотека, углавном фотографија. На пример, у оквиру студентске праксе 2021. године на Викимедијину оставу је постављено 36 датотека.

Од 2018. године, када се Вики-библиотекар укључио у кампању 1Lib1Ref, сваке године постигани су све бољи резултати у погледу уноса референци. Тако је 2018. постављено 786 референци, онда 2019. још 1672, затим 2020. још 4052, док је 2021. године унето чак 17112 референци. Према броју унетих референци у кампањи 1Lib1Ref, заједница Википедије на српском језику је на глобалном нивоу 2019. године заузела треће место, 2020. друго место, а 2021. године прво место. Рекордне (по броју унетих референци) 2021. године од 10 корисника који су унели највише референци на глобалном нивоу њих 5 било је са Википедије на српском језику.¹⁸

Укупно је кроз све активности пројекта Вики-библиотекар сваке године почев од 2015. креирано или значајно допуњено по неколико стотина чланака на Википедији на српском језику.

Пројекат Вики-библиотекар је представљен на више међународних и домаћих конференција, као и на више локалних скупова библиотекара и Википедијанаца организованих разним поводима. На овај начин је постигнута већа дисеминација резултата пројекта, објављено је више постера и чланака, а то је донело и неке нове сарадње. Међу објављеним чланцима издвајају се (Popović, Ševkušić, and Stakić 2015; Krinulović, Stijerović, and Stakić 2015; Antonić, Živanović, and Popović 2017; Popović et al. 2018). Постере са међународних конференција INFORUM – 22. годишње конференције о професионалним информационом ресурсима (енгл. 22nd Annual Conference on Professional Information Resources) (Праг 2016), INFORUM – 23. годишње конференције о професионалним информационом ресурсима (енгл. 23nd Annual Conference on Profes-

17. Активности и резултати Вики-библиотекара за 2020. годину, датум приступа 1. јул 2021.

18. Локални резултати кампање 1Lib1Ref за 2021. годину, датум приступа 1. јул 2021.

sional Information Resources) (Праг 2017), 10. међународне конференције Европске смјернице за сарадњу библиотека, архива и музеја (Сарајево 2018) доносимо као слике у прилогу (слике 1, 2, 3).¹⁹ У раду (Obradović et al. 2020) Вики-библиотекар је поменуто као један од пројеката Викимедије Србије, док се у делу о примени Creative Commons лиценци у Србији помиње већи број факултета, али и Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“.

Значај пројекта Вики-библиотекар огледа се и у томе што су се њиме одшкринула врата и других библиотека које су желеле да учествују у активностима повезаним са Википедијом кроз ослобађање и дигитализацију садржаја, као и реализацију пројекта Википедијанац стажиста. После Универзитетске библиотеке најплоднија сарадња постигнута је са Библиотеком града Београда где је, осим пројеката библиотечког типа, Милица Буха развила пројекат Вики-сениор (почев од 2019. године) намењен обуци и активирању старијих полазника, пензионера, за рад на Википедији.

Још један значајан аспект Вики-библиотекара је помоћ у превазилажењу родног јаз на Википедији (Ratković and Madžarević 2021). Према разним истраживањима која су спровођена на узорку уредника Википедије, удео жена међу њима је у најбољем случају до једне шестине или једне петине (Graells-Garrido, Lalmas, and Menczer 2015; Maljković 2015). Пројекат Вики-библиотекар доприноси значајном повећању учешћа жена на Википедији, с обзиром да је и међу библиотекарима и међу студентима библиотекарства обрнут удео жена у односу на просек Википедије, већином са преко 80 процената. Иако ово није ставка од суштинског значаја за сам пројекат, на укупном плану ова чињеница има своју вредност и тежину. Сами чланови пројекта Вики-библиотекар од 2018. учествују у глобалној кампањи WikiGap²⁰ која се обично реализује у облику уређивачког маратона на Википедији и има за циљ да смањи родни јаз на Википедији.

Викимедија Србије је крајем 2017. године прогласила пројекат Вики-библиотекар за најбољи свој пројекат те године. Осим тога Викимедија Србије је доделила Александри Поповић годишњу награду „Бранислав Јовановић“ 2020. године како је наведено у образложењу награде, „За успешно вођен пројекат Вики-библиотекар и укупан рад и уређивање страница на Википедији на српском језику“.

19. Прва два постера доступна су и на линковима [Постер Inforum 2016](#) и [Постер Inforum 2017](#), датум приступа 1. јул 2021.

20. [WikiGap](#), датум приступа 1. јул 2021.

5. Закључак

Дигитализација библиотечког фонда омогућава приступ различитим врстама садржаја. Пројекат Вики-библиотекар је и формиран из тог разлога и опстао је дуги низ година. Идеја водила пројекта је обogaћивање Википедије, као најважнијег пројекта Викимедијине фондације, са што више квалитетног садржаја. Библиотеке држе непроцењиво благо које није лако доступно свима. Отпремање садржаја на Викимедијину оставу идеалан је начин промоције дела са истеклим ауторским правима или оних чији аутори желе да им омогуће слободан приступ. Библиотекари — као добро повезана заједница чији чланови имају приступ референтној литератури на свом радном месту, вешти су у проналажењу валидних и проверљивих информација и упознати са богатим фондом и збиркама својих институција и имају искуство у обуци корисника различитих узраста и нивоа образовања тако да представљају савршен избор за уреднике Википедије. Ослањајући се на стручност, библиотекари могу значајно допринети бољем структурирању података и ефикаснијем индексирању садржаја у пројектима Википедије.

Пројекат Вики-библиотекар је за седам година постојања кроз разне облике активности обучио неколико стотина библиотекара из целе Србије за рад на Википедији. Осим тога кроз пројекат је прошло више генерација студената библиотекарства Филолошког факултета. У оквиру пројекта су реализовани бројни уређивачки маратони којима је значајно обogaћен садржај Википедије на српском језику. На тај начин постављено је или значајно допуњено неколико хиљада чланака. Осим тога већи број публикација је дигитализован и постављен на Викимедијину оставу, где се осим тога налази и већи број фотографија које су креирали и поставили учесници пројекта. Посебно успешна активност Вики-библиотекара била је учешће у глобалној кампањи 1Lib1Ref у којој је заједница Википедије на српском језику 2021. године унела највећи број референци на глобалном нивоу. Пројекат доприноси смањењу родног јаза на Википедији јер стицајем околности велика већина библиотекара који су прошли кроз пројекат су жене. Досадашње активности пројекта су делимично представљене у неколико публикација и постер презентација са конференција. У овом раду су те активности представљене потпуније и студиозније на једном месту.

Литература

- Antonić, Sanja, Igor Živanović, and Aleksandra Popović. 2017. “Altmetrics - Useful Way for Scientific Communication.” Rad predstavljen na IN-FORUM 2017: 23rd Annual Conference on Professional Information Resources, May 30–31, 2017, Prague. <https://www.inforum.cz/proceedings/2017/24/>.
- Faletar Tanacković, Sanjica, Anja Đurđević, and Boris Badurina. 2015. “Wikipedija u akademskom okruženju: stavovi i iskustva studenata i nastavnika.” *Libellarium: časopis za povijest pisane riječi, knjige i baštinskih ustanova* 8 (2): 161–199. <https://doi.org/10.15291/libellarium.v8i2.234>.
- Graells-Garrido, Eduardo, Mounia Lalmas, and Filippo Menczer. 2015. “First women, second sex: Gender bias in Wikipedia.” In *Proceedings of the 26th ACM conference on hypertext & social media*, 165–174. <https://doi.org/10.1145/2700171.2791036>.
- Jemielniak, Dariusz, and Eduard Aibar. 2016. “Bridging the gap between wikipedia and academia.” *Journal of the Association for Information Science and Technology* 67 (7): 1773–1776. <https://doi.org/10.1002/asi.23691>.
- Kousha, Kayvan, and Mike Thelwall. 2017. “Are Wikipedia citations important evidence of the impact of scholarly articles and books?” *Journal of the Association for Information Science and Technology* 68 (3): 762–779. <https://doi.org/10.1002/asi.23694>.
- Krinulović, Oja, Mile Stijepović, and Đorđe Stakić. 2015. “Bibliotečki doprinos “srpskoj Wikipediji”.” *Glas biblioteke* 21:21–28. <https://cacak-dis.rs/izdanja/casopisi/glas-biblioteke/>.
- Lewoniewski, Włodzimierz, Krzysztof Węcel, and Witold Abramowicz. 2017. “Analysis of references across Wikipedia languages.” In *International Conference on Information and Software Technologies*, 561–573. https://doi.org/10.1007/978-3-319-67642-5_47.
- Luyt, Brendan, Yasmin Ally, Nur Hakim Low, and Norah Binte Ismail. 2010. “Librarian perception of Wikipedia: Threats or opportunities for librarianship?” *Libri* 60:57–64. <https://doi.org/10.1515/libr.2010.005>.

- Maljković, Filip. 2015. *Izveštaj o rodnoj strukturi na Vikipediji na srpskom jeziku*. Wikimedia Commons, April 27th 2015. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Rodna_struktura_na_Vikipediji_na_srpskom_jeziku.pdf.
- Obradović, Ivan, Ranka Stanković, Marija Blagojević, and Danijela Milošević. 2020. "Open Educational Resources in Serbia." In *Current State of Open Educational Resources in the "Belt and Road" Countries*, 175–194. https://doi.org/10.1007/978-981-15-3040-1_10.
- Okoli, Chitu, Mohamad Mehdi, Mostafa Mesgari, Finn Årup Nielsen, and Arto Lanamäki. 2014. "Wikipedia in the eyes of its beholders: A systematic review of scholarly research on Wikipedia readers and readership." *Journal of the Association for Information Science and Technology* 65 (12): 2381–2403. <https://doi.org/10.1002/asi.23162>.
- Pooladian, Aida, and Ángel Borrego. 2017. "Methodological issues in measuring citations in Wikipedia: a case study in Library and Information Science." *Scientometrics* 113 (1): 455–464. <https://doi.org/10.1007/s11192-017-2474-z>.
- Popović, Aleksandra, Oja Krinulović, Mile Stijepović, and Đorđe Stakić. 2018. "GLAM projekat: galerije, biblioteke, arhivi i muzeji na internetu." In *Zbornik Radova – Asocijacija informacijskih stručnjaka, bibliotekara, arhivista i muzeologa (BAM)*, 10:191–193. <https://www.ceol.com/search/article-detail?id=846203>.
- Popović, Aleksandra, Milica Ševkušić, and Đorđe Stakić. 2015. "Biblioteke i Vikipedija zajedno na webu: slobodno znanje za sve." *Digitalna humanistika: tematski zbornik u dve knjige, knj. 1*, 151–161. <https://doi.org/10.18485/dh.2015.1.ch12>.
- Popović, Aleksandra, Dragana Stolić, and Dejana Kavaja Stanišić. 2019. "Doprinos Univerzitetske biblioteke "Svetozar Marković" stalnom stručnom usavršavanju zaposlenih u bibliotečko-informacionoj delatnosti." *Čitalište* 18 (34): 32–39. <https://doi.org/10.19090/cit.2019.34.32-39>.
- Ratković, Nebojša, and Ivana Madžarević. 2021. "Women's Participation in Wikipedia: Cross-Border Balkan Perspective." *Área Abierta* 21 (2): 237–253. <https://doi.org/10.5209/arab.72763>.

- Singh, Harshdeep, Robert West, and Giovanni Colavizza. 2021. “Wikipedia citations: A comprehensive data set of citations with identifiers extracted from English Wikipedia.” *Quantitative Science Studies* 2 (1): 1–19. https://doi.org/10.1162/qss_a_00105.
- Snyder, Johnny. 2013. “Wikipedia: Librarians’ perspectives on its use as a reference source.” *Reference and User Services Quarterly* 53 (2): 155–163. <https://doi.org/10.5860/rusq.53n2.155>.
- Stakić, Đorđe. 2009. “Wiki technology: Origin, development and importance.” *Infoteka* 10 (1-2): 61a–69a. <http://infoteka.bg.ac.rs/index.php/en/archives/2009/infoteka-10-1-2-2009-69-78>.
- Stakić, Đorđe, Marija Tasić, Marko Stanković, and Milena Bogdanović. 2021. “Students’ Attitudes Towards the Use of Wikipedia: A Teaching Tool and a Way to Modernize Teaching.” *Área Abierta* 21 (2): 309–325. <https://doi.org/10.5209/arab.72760>.
- Vetter, Matthew A. 2014. “Archive 2.0: What composition students and academic libraries can gain from digital-collaborative pedagogies.” *Composition Studies* 42 (1): 35–53. <https://www.jstor.org/stable/compstud.42.1.0035>.

Додатак

Open Science on Wikipedia: Libraries' Activities in Serbia

Aleksandra Popovic
popovic@unilib.bg.ac.rs

Sanja Antonic
Oja Krinulovic
Djordje Stakic

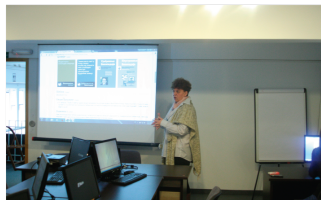

Open Science

Open science should make scientific information available. There is a tendency that scientific results are published immediately after the research. The application of open science has already shown that in that way science develops faster and raises the level of education of people. Guide to Open Science was published in 2014. Open science makes general science more transparent and accessible to a bigger number of researchers. Open science enables faster measurement of bibliometric indicators which influence both research and researchers (citation, h-index, Journal Impact Factor).

Wiki Marathon

Wiki Marathon is an event organized within Wiki Projects. Its topic is defined in advance and all participants either write or edit articles on that specific topic on Wikipedia. It can last a day or several days. Both trained Wikipedia editors and beginners can participate. Wiki Marathon Open Science was organized within the project and articles on the topic were created on Wikipedia in Serbian. They are connected with the articles on Open Access Movement and Open Education, OA software, digital repositories and valuable sources of information. New articles were written also about the specific following topics: Budapest Open Access Initiative, Berlin Declaration on Open Access to Knowledge in the Sciences and Humanities, Cape Town Open Education Declaration and Bethesda Statement on Open Access Publishing.

References

Guide to Open Science on link <http://digitalheadslabnotebook.blogspot.rs/2014/01/guide-to-open-science.html>

Simcha Jong, Kremena Slavova (2014). *When publications lead to products: The open science conundrum in new product development.* Research Policy, Vol. 43, Iss. 4, Pages 645-654

Wiki Librarian

In 2015 the University Library "Stevan Marković" in Belgrade, Serbia, started a very successful project Wiki Librarian in cooperation with the Faculty of Mathematics of the University of Belgrade and Wikimedia Serbia and the project has continued in 2016. The aim of the project is writing articles on Wikipedia in Serbian and editing pages on other Wiki Projects. Librarians are experts in finding valid and relevant sources of information. They have access to reference collections, commercial and OA e-journals, e-books from rich library collections and printed publications. Many libraries in Serbia joined the project whose aim is to put articles on various topics in OA and to make them available to everyone via Wikipedia.

Wikipedia

"Wikipedia is a free encyclopedia which everyone can edit". Wikipedia is used as one of the first sources of information. In order for an article on Wikipedia to be valid it has to be verifiable. That means that it must have appropriate references and additional literature. Wikipedia in Serbian was established in 2003. The title page was created in February 2003, and the first articles were published in September. Since then the number of articles has been increasing, and there is a trend in article extension and quality improvement. At the moment there are 291 languages on Wikipedia.

img by Albinadar Milosevic

INFORUM 22nd annual
CONFERENCE ON PROFESSIONAL INFORMATION RESOURCES

Слика 1. Постер са конференције INFORUM 2016

Periodicals on Wikipedia: Serbian Newspapers, Journals and Yearbooks

Aleksandra Popovic

popovic@math.rs.ba

Sanja Antonic

Oja Krinulovic

Djordje Stakic

Wikipedia, Online Encyclopedia

Serbian periodicals are presented on Wikipedia which is a suitable platform for displaying valid and verifiable information available to users worldwide. Printing press reflects cultural level of a society and its role in the development of such a society is undisputed. Serbian periodicals have a long publication history as the first Serbian newspapers had appeared before the establishment and official proclamation of the restored Serbian state. The first Serbian journal in Slavonic-Serbian entitled "Slavono-serbski magazin" was printed in Venice in 1768. The first scientific journal in medical sciences entitled "Srpski arhiv za celokupno lekarstvo" was published in 1872. For years bibliographies and lists of Serbian periodicals with tradition of over two centuries were being prepared. Today, this can be presented in a simpler and improved way via the biggest online encyclopedia which has been growing and developing on a daily basis.

Wikipedia, as a source of information, connects texts with factual data, illustrations, front pages, editors, authors, bibliographic data, different sources and literature thus making a unique whole and knowledge available to anyone. It also provides data via links to digital collections of newspapers and magazines.

periodicals
journals
newspapers

Wikipedia
Serbia
Online Encyclopedia

References

- Neil Selwyn, Stephen Gorard (2016). *Students' use of Wikipedia as an academic resource — Patterns of use and perceptions of usefulness*. The Internet and Higher Education, Vol. 28, Iss. 1, Pages 28-34
- Ilija Reznik, Vladimir Shatalov (2016). *Hidden revolution of human priorities: An analysis of biographical data from Wikipedia*. Journal of Informetrics, Vol. 10, Iss. 1, Pages 124-131

img by Aleksandar Milosevic

INFORUM 23rd annual
CONFERENCE ON PROFESSIONAL INFORMATION RESOURCES

Слика 2. Постер са конференције INFORUM 2017

GLAM projekat: galerije, biblioteke, arhivi i muzeji na internetu

Aleksandra Popović¹, Oja Krinulović,
Mile Stjepović², Dorde Stakić³

^{1,2}Univerzitet u Beogradu, Univerzitetska biblioteka
"Svetozar Marković", Beograd, Srbija
³Ekonomski fakultet, Univerzitet u Beogradu, Srbija
*popovic@unilib.rs, *krinulovic@unilib.rs,
*stjepovic@ubism.na, *dordestaki@ekof.bg.ac.rs

Vidljivost GLAM institucija u eri digitalizacije i sveprisutnosti na internetu su postulat savremenog društva. Ukoliko nisi prisutan na internetu kao i da ne postojiš. Univerzitetska biblioteka "Svetozar Marković" u Beogradu, kao jedna od vodećih naučnih biblioteka u Srbiji, ima već četiri godine uspešnu saradnju sa Vikimedijom Srbije i kao rezultat toga nastao je projekat Viki-bibliotek. Početna ideja projekta je bila da se ostvari saradnja sa bibliotekama širom Srbije, a kasnije je proširena i na ostale GLAM ustanove. Cilj projekta je da se što više kulturnih institucija nađe na internetu. Kao platforma za ostvarenje ovih ciljeva iskoristićena je Vikipedija, najveća onlajn enciklopedija u svetu. Članci koji se postavljaju na Vikipediju, u svakom trenutku mogu da se ažuriraju, dopunjuju sa tekstom, slikom i multimedijalnim sadržajem. Postavljeni sadržaji nalaze se u otvorenom pristupu (eng. Open Access). Vikipedija je globalni volonterski projekat koji postoji od 2001. godine dostupan na 291 jeziku. Osobnost Vikipedije na srpskom je da su u upotrebi dva dijalekta koja se koriste u srpskom jeziku: dijalekt ekavskog izgovora i dijalekt ijekavskog izgovora, kao i oba pisma (cirilica i latinica). Na Vikimedijinoj ostavi (eng. Wikimedia Commons) se postavljaju slike i multimedijalni sadržaj uz strogo poštovanje autorskih prava i time je omogućen pristup svima u svakom trenutku.

Učesnici projekta su bili brojni bibliotekari, kustosi muzeja i galerija, arhivisti profesori osnovnih i srednjih škola, kao i drugi korisnici zainteresovani za postavljanje sadržaja na Vikipediju. Takođe smo uključili u projekat i studente Katedre za bibliotekarstvo i informaticu, Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu koji su mnogobrojnim člancima o bibliotekama u Srbiji, regionu i šire dali na značaju malim čitalcima i institucijama i omogućili da se i o njima nešto više sazna i da izadu iz senke anonimnosti.

Da bi članak opstao na Vikipediji, neophodno je da sadržaj članka bude potkrepljen štampanim ili elektronskim referencama ili izvorima. Time se dokazuje verodostojnost podataka iznetih u člancima. Obično bi članak trebalo da sadrži bar tri nezavisna izvora.

Univerzitetska biblioteka Svetozar Marković u Beogradu

Muzej savremenih umetnosti u Beogradu

Narodni muzej u Beogradu

Narodna biblioteka Srbije

Galerija prirodnačkog muzeja u Beogradu

Biblioteka Matice srpske u Novom Sadu

Biblioteka grada Beograda

Istorijski arhiv Smederevo

Etnografski muzej u Beogradu

Gradsko	Biblioteka	Arhiv	Muzej	Vizuelizovani sadržaji
Beograd	Univerzitetska biblioteka "Svetozar Marković"	Istorijski arhiv Beograda	Muzej savremenih umetnosti Beograda	Geografski fakultet Beograda
Beograd	Biblioteka grada Beograda	Istorijski arhiv Beograda	Muzej savremenih umetnosti Beograda	Ekonomski fakultet Beograda
Beograd	Biblioteka Matice srpske u Novom Sadu	Istorijski arhiv Smederevo	Etnografski muzej u Beogradu	Ekonomski fakultet Beograda

GLAM institucije na internetu (Bibliotekarstvo 2010-2018)

Broj članaka na Vikipediji u okviru projekta (2010-2018)

Слика 3. Постер са 10. међународне конференције *Европске смјернице за сарадњу библиотека, архива и музеја*, Сарајево 2018.